

Samenvatting

Omgevingsvisie Limburg

www.limburg.nl

provincie limburg

Samenvatting
OMGEVINGSVISIE LIMBURG

NB. Aan deze samenvatting van de Omgevingsvisie Limburg kunnen geen rechten worden ontleend.

Introductie: Samen werken aan een toekomstbestendig Limburg

Uitdagingen op het gebied van gezondheid en veiligheid, veranderingen in de samenleving, het klimaat en de energietransitie, de landbouwtransitie, digitalisering en de circulaire economie. Dit zijn heel in het kort de uitdagingen waar Limburg voor staat. Het zijn opgaven én kansen die vragen om een integrale aanpak, zowel in ruimtelijk opzicht alsook ten aanzien van sociale en economische aspecten.

In de Omgevingsvisie Limburg nemen we u mee in onze lange termijn visie. We laten u zien hoe we steeds de balans zoeken tussen het beschermen én benutten van de fysieke leefomgeving. In deze Omgevingsvisie pakken we vraagstukken op waarvoor de Provincie wettelijk verantwoordelijk is. Daarnaast hebben we autonoom vraagstukken naar ons toegetrokken met een groot belang voor onze provincie. Het Rijnlants model, dat staat voor overleg en samenwerking, solidariteit en vakmanschap en dat zich richt op de lange termijn, op waarden als kwaliteit en geluk, is hierbij ons uitgangspunt. Dat betekent dat we aandacht hebben voor alle stakeholders én de samenleving als geheel.

Leeswijzer

We hebben Omgevingsvisie Limburg ingedeeld in twee delen; één thematisch deel waarin we gedetailleerd ingaan op onze ambities en opgaven voor de diverse thema's en een gebiedsgericht deel waarin de thema's op hoofdlijnen verbonden worden op bovenregionale schaal voor de drie regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. De regiovisies zijn in nauwe samenwerking door de partners uit de regio's opgesteld. Hierdoor heeft elke regiotekst zijn eigen accenten en zijn er verschillen wat betreft onderwerpen en detaillering.

Vormgeving

We maken in de Omgevingsvisie gebruik van twee verschillende tekstwolkjes. De twee varianten hebben elk hun eigen betekenis en bron. In deze samenvatting zijn deze tekstwolkjes niet weergegeven. In de totaalversie van de Omgevingsvisie zijn ze wel zichtbaar.

Door het document heen worden provinciale belangen genoemd. Deze staan op het voorblad van de themahoofdstukken en zijn te herkennen aan de cirkel met pijl.

Voor de Omgevingsvisie is een participatietraject uitgevoerd (zie het hoofdstuk Verantwoording Omgevingsvisie). In dit traject is naar de mening van Limburgers gevraagd over allerlei onderwerpen. Enkele voorbeelden en veelvoorkomende antwoorden hieruit vindt u terug in de blokjes met pijl. Hetzelfde geldt voor resultaten uit andererelevante (lopende) onderzoeken, zoals het Koopstromenonderzoek Limburg en Dear Euregio.

1 Uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving

Wij onderscheiden drie hoofdopgaven. Deze opgaven spelen Limburg-breed, de accenten verschillen echter per gebied en per sector. De hoofdopgaven zijn:

- Een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving
 - in stedelijk c.q. bebouwd gebied
 - in landelijk gebied
- Een toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economie (inclusief landbouwtransitie)
- Klimaatadaptatie en energietransitie

De Omgevingsvisie Limburg is een dynamisch document met een modulair karakter; hierdoor kan het steeds op onderdelen geactualiseerd worden. De coronacrisis heeft ons mede doen beseffen dat we op een flexibele manier naar de toekomst moeten kijken. (Zie ook het hoofdstuk Van doorwerking naar uitvoering).

2 Toekomstbeeld 2030 – 2050

Zo zien wij de toekomst:

Limburg is stevig ingebed in euregionaal verband; via goed verknoopte infrastructuur, door sociale en economische banden én door bestuurlijke samenwerking.

In Limburg is het goed leven, leren, wonen en werken. Onze provincie kent een goed vestigingsklimaat met een sterke sociale cohesie en uitstekende omgevingskwaliteiten. We bieden al onze inwoners welvaart, welzijn en een gezonde, leefbare en veilige leefomgeving. Dit bereiken we door daar samen met overheden, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven én de Limburgers aan te werken. Ieder vanuit zijn eigen kracht.

Steden en dorpen hebben een gecoördineerde maar geleidelijke transformatie doorgemaakt. Ze beschikken over een passend aanbod van woningen, winkels, kantoren en andere werklocaties en vervoers-, nuts-, cultuur- en onderwijsvoorzieningen. De transformatie is doorgevoerd met respect voor de monumentale en identiteitsbepalende onderdelen.

Ondernemers, onderwijs en overheden geven gezamenlijk invulling aan de doorontwikkeling naar een duurzame, circulaire en inclusieve economie.

Limburg is aangesloten op robuuste (inter)nationale energienetwerken. De opwekking van duurzame energie is verweven in dorpen en steden en vindt plaats in enkele grootschalige productielocaties in Limburg. De hele samenleving, inclusief het bedrijfsleven, heeft de transformatie gemaakt naar een meer circulaire economie.

De overgangen tussen bebouwde gebieden en het landelijk gebied zijn optimaal ingericht voor stads(kringloop)landbouw, recreatie, natuur- en landschapsbeleving en klimaatadaptieve voorzieningen.

De grondwaterlichamen worden goed beschermd en zijn gereserveerd voor de drinkwatervoorziening. De beekdalen hebben een klimaatadaptieve functie. Er is meer ruimte voor water, klimaatbossen, natuurgerichte vormen van landbouw en vrijetijdseconomie.

Het Natuurnetwerk Limburg^[1] en de daarbinnen gelegen Natura 2000-gebieden hebben een meer robuust karakter gekregen. Zij zijn sterker onderlinge verbonden. Mede door de multifunctionele overgangszones rondom het Natuurnetwerk zijn condities voor het in standhouden van de biodiversiteit verbeterd.

Buiten de groenblauwe mantel^[2], dit zijn vooral beek- en rivierdalen en verbindingzones van natuurgebieden en het Natuurnetwerk Limburg, bepaalt kringlooplandbouw in belangrijke mate het grondgebruik in het landelijk gebied van Noord- en Midden-Limburg. De balans met de omgeving is hersteld. In het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg - onderdeel van het Drielandenpark - zijn de omgevingskwaliteiten zoals grondwater, watersystemen, natuur, bodem, rust en het landschap én het erfgoed belangrijk en gaan hand in hand met de ontwikkeling van de landbouw, de vrijetijdseconomie en de dorpen.

3 Limburgse principes en algemene zonering

3.1 De Limburgse principes

We zoeken naar de balans tussen het beschermen én benutten van de fysieke leefomgeving waarin we leven, wonen, werken, leren en onze vrije tijd besteden. Als we hierin afwegingen maken, doen we dat op basis van de onderstaande Limburgse principes^[3]:

>We streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving die uitnodigt tot ontmoeten, recreëren en maatschappelijke betrokkenheid.

1 Natuurnetwerk Limburg: voorheen Goudgroene Natuurzone

2 Groenblauwe mantel: voorheen Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone

3 De principes sluiten aan bij de afwegingsprincipes uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen die de Verenigde Naties in 2015 (als Sustainable Development Goals (SDG's)) hebben vastgesteld.

>De kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal. Een gebiedsgerichte aanpak is de basis voor samenwerking met andere partijen en initiatiefnemers. Er is dus ruimte voor maatwerk.

>Meer stad, meer land. We koesteren de variatie in gebieden. Stedelijke functies worden geconcentreerd in compacte steden en dorpen. Landelijke gebieden worden als tegenhanger van de drukkere stedelijke gebieden ontwikkeld.

>We gaan zorgvuldig om met onze ruimte en voorraden, zowel onder- als bovengronds. We zetten in op een sociaaleconomische ontwikkeling zonder vraagstukken af te wentelen naar de volgende generaties. In lijn met de Omgevingswet gaan wij in de Omgevingsvisie uit van het verzorgingsbeginsel; preventief handelen, milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestrijden en de vervuiler betaalt. In onze afwegingen betrekken we naast de impact op mens, economie en welvaart ook de impact op de omgeving en het milieu. We streven naar functiecombinaties en benutten bestaande functies optimaal. We richten ons op het voorkomen van afval en maken bewust gebruik van natuurlijke voorraden grondstoffen, fossiele brandstoffen en water. We zetten in op hernieuwbare grondstoffen en streven naar een circulaire economie. We gaan zorgvuldig om met onze archeologie en geologie.

3.2 Algemene zonering

Hoofdtype	Categorie
Landelijke gebieden	Groenblauwe mantel
	Natuurnetwerk Limburg (inclusief Natura 2000-gebied)
Bebouwde gebieden	Buitengebied
	Stedelijk gebied
	Stedelijk centrum
	Landelijke kern
Infrastructuren	Werklocaties
	(Inter)nationale weg
	Provinciale weg
	(Inter)nationale spoorweg
	(Inter)nationale waterweg
	(Lucht)haven
	(Inter)nationale leidingstrook

De aan elkaar grenzende zones hebben onderling een sterke samenhang en wisselwerking. De overgangszones tussen verschillende landelijke gebieden vragen om maatwerk.

4 Provinciaal belang

Als Provincie Limburg werken wij net als andere overheden aan het algemeen belang. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het algemeen belang van de bevolking en het bedrijfsleven in Limburg. Naast onze autonome taakopvatting, richten we ons op onze kerntaken.

In de Omgevingswet is het begrip 'provinciaal belang' niet afgekaderd. Als het gaat om bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling hanteren we hiervoor de volgende criteria:

- er is sprake van de uitvoering van één of meerdere kerntaken van de Provincie;
- er is sprake van een gemeentegrensoverschrijdende/(boven)regionale problematiek;
- er is sprake van een algemeen belang voor de bevolking, de omgevingskwaliteit of het bedrijfsleven in de provincie Limburg.

Deze criteria gelden zowel afzonderlijk van elkaar als in combinatie. In de Omgevingsvisie benoemen we bij de diverse thema's of gebieden de provinciale rol en belangen. De inzet van financiële middelen wordt bepaald in afzonderlijk vast te stellen beleidskaders en programma's

Provinciale belangen in de Omgevingsvisie Limburg

Onderstaand overzicht van provinciale belangen wordt in de Nederlandse totaalversie van de ontwerp-Omgevingsvisie weergegeven op het titelblad van de themahoofdstukken.

Wonen en leefomgeving

Een woningaanbod/planvoorraad waarbij vraag en aanbod in evenwicht zijn, zowel in kwalitatief en kwantitatief opzicht. Derhalve voldoende (betaalbare) woningen van de juiste kwaliteit op de juiste plek.
Alle woningbouwontwikkelingen beschouwen wij als een provinciaal belang.

Veiligheid en gezondheid

Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedere Limburger.
Een inrichting van de leefomgeving die bewegen, ontmoeten, zelf- en samenredzaamheid, educatie en een gezonde levensstijl stimuleert.

Cultuur, sport en erfgoed

Een divers aanbod van regionale voorzieningen voor sport en cultuur.
Het behoud en (her)gebruik van cultureel erfgoed en monumenten in hun omgeving (erfgoedensembles).
Een zorgvuldige omgang met en behoud van archeologische waarden.

Economie

Een excellent vestigingsklimaat met een sterke economische structuur:
Innovatiekracht en bloeiende innovatie ecosystemen op basis van triple helix-samenwerking.
Een circulaire economie.
Een goede kennis- en onderwijs(infra)structuur.
Een wendbare en inzetbare arbeidsmarkt, waarin talent op elk niveau tot zijn recht komt.

Werklocaties

Genoeg en kwalitatief goede ontwikkelruimte voor bestaande en nieuwe bedrijven: werklocaties voor bedrijven, kantorenlocaties en winkelgebieden.

Mobiliteit

Een goede aansluiting op (inter)nationale en (eu)regionale netwerken (weg, spoor, water, lucht, buis).
Een toekomstbestendige, toegankelijke, veilige, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit, zodat dat mensen zich naar wens en behoefte vrij kunnen bewegen.

Energie

Een innovatieve energietransitie, die de economische structuur versterkt, ons minder afhankelijk maakt van fossiele energie, de gevolgen van uitstoot vermindert en rekening houdt met de biodiversiteit

Landbouw

Een gunstig ondernemersklimaat voor de agrofoodsector.
Een betekenisvolle transitie in de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire, vraaggerichte productie, die in balans is met, en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving.

Water

Een ecologisch gezond, veerkrachtig en adaptief watersysteem om weersextremen zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze op te vangen. Een integrale en realistische benadering van hoogwaterbescherming, wateroverlast, watertekort, verdroging en de verbetering van de waterkwaliteit in het gehele stroomgebied van de Maas.

De zoetwatervoorziening (voor drinkwater en andere functies), natuurherstel, watersysteemherstel, waterveiligheid, landbouw, landschap en de stikstofproblematiek in samenhang bezien en aanpakken.

Natuur

Het in stand houden van de biodiversiteit.

Het realiseren van een robuust natuur-, bos- en waternetwerk en een groen dooraderd landelijk gebied.

De maatschappelijke verankering en beleefbaarheid van natuur.

Landschap

Het behouden en versterken van kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het Limburgse landschap, waaronder de groenblauwe mantel, (verbrede) Nationale Parken, Nationaal Landschap-Zuid Limburg en stad-landzones.

Bodem en Ondergrond

Ondergrond blijft duurzaam inzetbaar. Ook voor toekomstige generaties.

Terughoudend omgaan met de winning van grondstoffen. Voor meerdere doelen en met draagvlak.

Waarborgen van veiligheid van gebruik van onderaardse kalksteengroeves.

Nazorg van gesloten stortplaatsen.

Een doelmatige bescherming van milieukwaliteit van de bodem.

Deel A – Thematische visies

Elk thema is in drie delen opgedeeld. We vertellen welke opgave er ligt, wat onze ambitie is en waar wij in deze Omgevingsvisie voor kiezen. In deze samenvatting delen wij per thema onze belangrijkste keuzes.

5 Wonen en leefomgeving

Vanuit de wetgever is onze provinciale rol wat betreft dit thema beperkt. Daarom kiezen we hier voor een agenderende, stimulerende, meesturende en verbindende rol. We acteren vanuit toegevoegde waarde; ondersteunen onze partners en vullen hen aan. Waar nodig treden we vanuit de omgevingsverordening corrigerend op.

We bekijken woningbouwontwikkelingen vanuit een brede maatschappelijke context. Dat vraagt om een integrale aanpak, waarbij veiligheid en leefbaarheid altijd worden meegenomen. Daarnaast stimuleren we verduurzaming en het levensloop bestendig maken van bestaande en nieuwe woningen.

We vinden het belangrijk dat eerst de kwaliteit van het bebouwd gebied op orde wordt gemaakt. Via het principe van de Ladder voor duurzame verstedelijking benutten we de ruimte in bebouwd gebied optimaal. Dat betekent dat eerst leegstaand vastgoed hergebruikt en herbestemd wordt. Wonen is in principe alleen toegestaan in daarvoor bestemde woongebieden, hierop kunnen – tijdelijke – uitzonderingen worden gemaakt in de vorm van een flexibele schil.

De provinciale Omgevingsvisie is hiervoor het richtinggevende kader op hoofdlijnen. Omdat de woonbehoeften snel veranderen, en omdat er lokale en regionale verschillen zijn in de opgaven wat betreft wonen en leefomgeving, zijn meer gerichte uitwerkingen in provinciale, regionale en/of gemeentelijke programma's, agenda's en instrumenten noodzakelijk. De Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 is daar een voorbeeld van.

6 Veiligheid en gezondheid

De Provincie Limburg werkt met haar netwerk-partners intensief samen aan één integrale en effectieve aanpak van de veiligheid en leefbaarheid in steden en dorpen en aan de gezondheid van de inwoners. Daarbij hebben wij een coördinerende rol. We bevorderen de samenwerking tussen partners en nemen de verantwoordelijkheid voor onze kerntaken op het gebied van veiligheid en gezondheid.

Vanuit onze wettelijke taken als bevoegd gezag op een breed terrein van milieu-belastende activiteiten werken we aan de kwaliteit van de leefomgeving. Daarbij benutten we koppelkansen met gezondheid en veiligheid in brede zin. Voor een aantal onderdelen zijn taken belegd bij de regionale uitvoeringdiensten, de RUD's.

Wij houden ons aan de nationale en Europese normen voor omgevingsveiligheid en gezondheid. We voeren onze wettelijke kerntaken op het gebied van omgevingskwaliteiten (VTH) efficiënt en professioneel uit.

Voor wat betreft externe veiligheid ligt onze focus op het beheersen van bestaande en/of toekomstige risico's.

We zetten in op het clusteren van risicovolle industriële activiteiten. Als een combinatie van risicovolle activiteiten en kwetsbare objecten niet te vermijden is, willen we het gebied zo veilig mogelijk inrichten, zodat grote groepen mensen beschermd worden tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen.

Samen met onze partners geven we invulling aan een economische agenda in relatie tot gezondheid. Denk aan arbeidsparticipatie maar ook aan gezondheid als business, bijvoorbeeld via Brightlands Maastricht Health Campus en Brightlands Greenport Venlo.

7 Cultuur, sport en erfgoed

Wij zijn trots op ons erfgoed en spannen ons in voor het behoud en gebruik ervan. Tegelijkertijd staan wij open voor nieuwe ontwikkelingen en nieuwe vormen van cultuur. We werken samen met het Rijk en gemeenten aan een sterke culturele basisinfrastructuur.

We willen dat zoveel mogelijk Limburgers kunnen sporten en bewegen. Vanuit onze bovenlokale rol zetten wij vanuit een euregionaal perspectief in op breedtesport, talentontwikkeling/topsport en sportevenementen. We kiezen waar mogelijk voor een leefomgeving en infrastructuur die aanzet tot bewegen.

Samen met eigenaren, Rijk en gemeenten in voor het behoud en de herbestemming van zowel religieuze als niet-religieuze beschermde monumenten. Het behoud van monumenten weegt nadrukkelijk mee bij stadsontwikkelingen of het beheer van Natura 2000-gebieden. Voor wat betreft erfgoed kijken we in advisering en bij subsidieverlening naar het monument in zijn omgeving; het erfgoed ensemble. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan doelgericht en efficiënt archeologisch onderzoek en dragen hier zelf aan bij, door in overleg te gaan met betrokken marktpartijen.

8 Economie

Ook in Limburg hebben we te maken met mondiale opgaven en transitie op het gebied van energie, duurzaamheid, voedsel, gezondheid en digitalisering. Deze transitie hangen samen en wijzen in de richting van een circulaire economie. Voor Chemelot Industrial Park is de transitie naar een circulaire site essentieel.

Deze opgave biedt kansen voor innovatie en groei van de Limburgse bedrijvigheid, het vraagt echter ook om een sterk adaptief vermogen van ondernemers en ondernemingen. De vier Brightlands campussen kunnen een belangrijke rol spelen in deze transitie. Hiervoor zal de samenhang tussen de campussen en de verbinding met het MKB verder versterkt moeten worden en is huisvesting voor startende en doorgroeiende bedrijven nodig.

Bij een toekomstbestendige economische structuur hoort ook een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers, werknemers en studenten. Een goede infrastructuur en bereikbaarheid – zowel via weg, spoor, water, lucht en buis als digitaal – is hiervoor essentieel. Dit geldt ook voor de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel en voor voldoende en betaalbare huisvesting. Ook onderwijs en arbeidsmarkt dragen bij aan de economische structuurversterking. Daarvoor zijn een goed opleidingsaanbod dat aansluit bij de vraag én een vitale, duurzame en grensoverschrijdende beroepsbevolking belangrijk. Als Provincie kunnen we een bijdrage leveren aan de participatie van zoveel mogelijk Limburgers op de arbeidsmarkt. Dat is niet alleen nodig om onze economische ambities te realiseren, het draagt ook bij aan het terugdringen van verschillen in gezondheid en participatie.

Naast de campussen zijn grote economische dragers zoals, Maastricht-Aachen Airport, Chemelot Industrial Park, VDL Nedcar, Greenport Venlo, de centra van de grote steden, maar ook de mogelijke vestiging van de Einstein Telescoop in Zuid-Limburg van belang voor de economische structuur en werkgelegenheid in Limburg. Bij het behoud en versterken van deze economische dragers speelt steeds de vraag hoe we dit doen zonder de omgevingskwaliteit én de leefkwaliteit van omwonenden aan te tasten.

Ook de vrijetijdseconomie vormt een belangrijke economische pijler in Limburg. Voor een florerende vrijetijdseconomie zijn de kwaliteit van landschap en natuur, aantrekkelijke steden en een goede bereikbaarheid van belang. We zullen hiervoor een stevige balans moeten zoeken tussen de beleving en bescherming van landschap en natuur én de belangen van verschillende groepen toeristen en recreanten en de inwoners. Vraag en aanbod van verblijfsaccommodaties dienen beter in balans gebracht te worden, zowel kwantitatief als kwalitatief. Een voortdurende kwaliteitsslag is nodig om het bestaande aanbod aan te passen aan de veranderende vraag van zowel vaste als nieuwe gasten.

Campusontwikkeling

We blijven inzetten op de doorontwikkeling van de vier Brightlandscampussen. De Provincie Limburg is – naast de UM en een derde, vaak private partij - als aandeelhouder betrokken in elke campusorganisatie.

Innovatie en cross-overs: belang stedelijke centra

In de toekomst kunnen naast de campussen ook in de binnensteden innovatiemilieus ontstaan, die elkaar en de campussen kunnen versterken.

Einstein Telescoop

Wij steunen de kandidatuur voor de vestiging van de Einstein Telescoop in Zuid-Limburg.

Onderwijs en arbeidsmarkt

We willen dat de regionale arbeidsmarkt en de kennis- en onderwijsinfrastructuur goed op elkaar aansluiten en dat zij zichzelf vernieuwen, waarbij ze inspelen op de transities.

Circulaire economie

Met deze randvoorwaarden willen we de ontwikkeling van een circulaire economie aanjagen:

- het goede voorbeeld geven en goede initiatieven te faciliteren
- door het verbinden van partijen en ketens
- stimuleren van innovatie en vakmanschap
- door kennis te delen samen met bedrijfsleven en burgers

Chemelot-site

We ondersteunen de ambitie van de Chemelot-site om in 2050 een klimaat-neutrale chemiesite te zijn (European Circular Hub).

VDL Nedcar

We willen de automotive sector in Limburg verankeren. Daarom willen we in samenwerking met de betrokken gemeenten de uitbreidingsstrategie van VDL Nedcar faciliteren. Zo dragen we bij aan de continuïteit van het bedrijf.

Maastricht Aachen Airport

Het Rijk heeft MAA bestempeld als regionale luchthaven van nationale betekenis. Bij de verdere ontwikkeling van de luchthaven vinden wij het van belang om te sturen op de balans tussen de economische kansen die de luchthaven biedt, veiligheid en de belangen van de leefomgeving, zoals milieu en gezondheid.

Vrijtijdseconomie

Wij willen het vakmanschap in de sector versterken. We bevorderen dat ondernemers, overheden en kennisinstellingen samenwerken aan een goede fysieke infrastructuur. Ook bevorderen we het delen van data en kennis, het vormen van sterke netwerken en het ontwikkelen van een gezamenlijke marketingstrategie die gericht is op de juiste doelgroepen. Specifiek aandachtspunt daarbij is het voorkomen van overdruk om recht te doen aan belangen van inwoners.

9 Werklocaties

Voor de vestiging of uitbreiding van bedrijven is geschikte huisvesting en ruimte noodzakelijk. Dat kan in Limburg een probleem zijn. Soms is er onvoldoende beschikbare ruimte, of voldoet hij niet aan de eisen van de gebruikers. Die eisen kunnen bovendien in de toekomst veranderen door digitalisering, verduurzaming, globalisering of robotisering van bedrijfsprocessen. In Noord-Limburg ontstaat druk op grootschalige kavels die met name gebruikt worden door logistieke bedrijven. Dit vraagt om het maken van keuzes.

Bedrijventerreinen

We kiezen voor compacte werklocaties om het gebruik van de ruimte en de landschappelijke inpassing te optimaliseren. We hanteren de volgende voorkeursvolgorde: eerst opknappen of herontwikkelen van verouderde werklocaties, daarna pas bieden we de gelegenheid om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen. Dit gebeurt dan bij voorkeur via uitbreiding van bestaande terreinen. Het ontwikkelen van nieuwe locaties is de laatste optie.

Logistiek

Het goed vaststellen en beheren van geluidproductieplafonds op bedrijventerreinen is cruciaal om de ontwikkelruimte optimaal te benutten en de bescherming van de leefomgevingskwaliteit in de omgeving van het terrein te borgen. In de omgevingsverordening blijven de bedrijfslocaties Chemelot en VDL Nedcar 'industrieterreinen van provinciaal belang'. Provinciale Staten hebben hierdoor de bevoegdheid tot het wijzigen, vaststellen en naleven van de geluidproductieplafonds voor die terreinen.

Kantoren en winkels op bedrijventerreinen

Op bedrijventerreinen is geen plaats voor de vestiging van zelfstandige kantoren en detailhandel. Kantoorruimte en showrooms als onderdeel van productiebedrijven is wel mogelijk. Ook is er ruimte voor de vestiging van detailhandel in volumineuze en brand- en explosiegevaarlijke goederen.

Kantoorgebieden

In Limburg zien we een structurele leegstand van en een structureel lagere vraag naar kantoorruimte. Wij steunen en stimuleren centrumgemeenten bij het concentreren en kwalitatief versterken van de kantoorontwikkelingen in de centrumgebieden en aanpalende stationsomgevingen.

Winkelgebieden

Limburg heeft teveel winkels. Wij steunen en stimuleren gemeenten met het versterken van de economie en de leefbaarheid door het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in de steden en landelijke kernen.

10 Mobiliteit

Mobiliteit is breder dan alleen bereikbaarheid, ook veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid zijn mobiliteitsdoelen. Onder leefbaarheid verstaan we aandacht voor gezondheid en sociale inclusie; iedereen moet mee kunnen doen, ook mensen met een beperking.

Mobiliteit gaat over fysieke maatregelen maar ook over gedragsbeïnvloeding en technologische innovaties. Denk bijvoorbeeld aan Smart mobility en smart logistics. De ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit staan niet stil, flexibiliteit, anticiperen en adaptief plannen is dus een must.

In Limburg kiezen we voor een gebiedsgerichte manier van werken. We blijven ons inzetten op generieke thema's zoals verkeersveiligheid, verkeers- en vervoersmanagement, beheer en onderhoud, openbaar vervoer en de thema's fiets en logistiek.

Conform ons mobiliteitsplan 'Slim op weg naar Morgen' doen we samen met medeoverheden en maatschappelijke partners gebiedsverkenningen. De ruimtelijke opgave vormt daarin de basis. Zo komen we tot een integrale aanpak van de mobiliteitsopgave in een gebied en zetten we een evenwichtige mix van maatregelen in. Daarbij heeft het beter benutten van bestaande netwerken de voorkeur boven het realiseren van nieuwe infrastructuur. Deze nieuwe aanpak levert een meerwaarde op in de vorm van tijd, geld en kwaliteit.

We streven naar een betere doorstroming op de A2, A67 en A76 en de A73 ter hoogte van Venlo. Dit gebeurt in samenwerking met medeoverheden.

We blijven ons samen met de euregionale partners inzetten voor de internationale treinverbindingen met Luik, Aken, Düsseldorf en Antwerpen. We zetten daarbij in op een goede afstemming van systemen op juridisch en technisch vlak.

We stimuleren het gebruik van de binnenvaart en de Limburgse binnenhavens. Zij vormen een belangrijk onderdeel van de grensoverschrijdende logistieke corridors van waterwegen, leveren een bijdrage aan duurzaam vervoer en ontlasten het wegennetwerk. Ook kunnen ze in de toekomst mogelijk een rol spelen bij de transitie naar een circulaire economie.

We houden de voorzieningen van de twee logistieke knooppunten in Noord-Limburg (Venlo-Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein) up-to-date en spelen met name daar in op nieuwe ontwikkelingen.

We blijven het OV in Limburg vraaggericht aanbieden. Ontwikkelingen binnen het OV stemmen we af met onze (euregionale) stakeholders zoals vervoerders en andere opdrachtgevende overheden.

Wij zetten sterk in op slimme mobiliteit; smart mobility en smart logistics. Zo creëren we ruimte voor innovatieve oplossingen met de langere termijn voor ogen. Hiervoor is het van groot belang om onze mobiliteitsdata op orde te hebben.

11 Energie

De komende decennia gaat de energievoorziening in Nederland fors veranderen. Dat vraagt om verstandige keuzes voor de toekomst van onze energievoorziening en het borgen van leveringszekerheid.

De energietransitie vraagt om aanpassingen aan onze boven- en ondergrondse infrastructuur. Het bestaande energienetwerk zal gaan veranderen, zowel op lokale, regionale, nationale én internationale schaal. Er zal geïnvesteerd moeten worden in de vernieuwing en/of uitbreiding van het bestaande netwerk. En ook bestaande buisleidingen en nieuwe technieken voor de opslag van duurzaam opgewekte energie spelen een belangrijke rol. De energietransitie vergt dus ruimte, zowel bovengronds als ondergronds, en die ruimte moet vrijgemaakt worden.

In Nederland hebben we afgesproken dat de inzet van aardgas voor huishoudens in de periode tot 2030, maar vooral daarna tot 2050, geleidelijk wordt afgebouwd. Daar kunnen de Limburgers zelf aan bijdragen. Het is echter een grote opgave die in sommige Limburgse regio's complexer is dan elders in het land. Dat heeft te maken met het relatief oude woningbestand met bijbehorend laag energielabel. Bovendien is het aandeel eigenwoningen in onze provincie hoog en zijn er meer grondgebonden en verspreid gelegen woningen.

Wij passen het principe van de 'trias energetica' toe in alle sectoren. Dit betekent:

- we verminderen het energiegebruik door verspilling tegen te gaan
- onze energie komt zoveel mogelijk uit niet-fossiele, duurzame bronnen zoals wind-, water- en zonne-energie.

De energie die niet met duurzame bronnen kan worden ingevuld wordt zo efficiënt en schoon mogelijk ingezet.

Wij maken ons sterk voor ruimtelijke reserveringen en een goede aanhaking op (inter-) nationale energienetwerken. Om het mogelijke ruimtegebruik van de energietransitie goed af te stemmen met ontwikkelingen vanuit bijvoorbeeld industrie, landbouw, mobiliteit en klimaat voert de provincie samen met partners een systeemstudie energie-infrastructuur uit.

De opgave voor het realiseren van de klimaatdoelstellingen voor 2030 ten aanzien van duurzame elektriciteitsproductie op het land, ligt in eerste instantie bij de RES-regio's. Slechts als blijkt dat na onderling beraad de nationaal gestelde doelen niet worden behaald, zal het Rijk een bestuurlijk overleg entameren. Vanuit het algemeen belang kan het nodig zijn om impopulaire maatregelen te nemen. Dat zal altijd in overleg met de regio gebeuren.

Wij houden vooralsnog vast aan het verbod op windturbines in uitsluitingsgebieden zoals het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg en Natura 2000-gebieden. Wij zullen de RES'en betrekken bij het actualiseren van de uitsluitingsgebieden en voorkeursgebieden zoals opgenomen in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2014.

12 Land- en tuinbouw

Als belangrijkste gebruiker en beheerder van het buitengebied is de land- en tuinbouwsector van groot belang voor het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap en het leefklimaat. Wij willen de sector de ruimte bieden om in verbinding en samenwerking met andere kennisregio's de nieuwe standaard te ontwikkelen voor moderne, duurzame en circulaire, vraag gestuurde land- en tuinbouw, die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Het initiatief voor deze landbouwtransitie zal vanuit de sector én de samenleving moeten komen. Wij faciliteren, stimuleren, regisseren en reguleren. We bieden deze ontwikkelruimte op basis van een integrale kwaliteitsverbetering van de omgeving, passend bij de draagkracht van het gebied en passend binnen wet- en regelgeving.

We faciliteren initiatieven die bijdragen aan versterkende verdienmodellen voor de land- en tuinbouw, zoals landbouw gericht op maatschappelijke diensten. Denk aan: natuur inclusieve landbouw, agrarisch landschapsbeheer en voedselgemeenschappen (zoals concept herenboeren), regionale afzet, korte ketens, hightech en gepersonaliseerd voedsel. De activiteiten zijn gericht op een circulair agrofoodstelsel, uitgaande van de potentie van het gebied.

We nemen de regierol bij het terugdringen van emissies en het verbeteren van de omgevingskwaliteit en leefbaarheid rondom (intensieve) veehouderijen. We kiezen voor een integrale gebiedsaanpak van kwetsbare gebieden zoals Natura 2000-gebieden. Hiermee willen we meervoudige doelen bereiken, waarbij natuur-, water-, landschappelijke en milieukundige doelen leidend zijn voor de gemaakte keuzes. De gebiedsgerichte inzet van bestaande middelen kan een multipliereffect teweeg brengen.

We faciliteren en ondersteunen omvorming van traditionele vormen van land- en tuinbouw naar meer extensieve vormen. Sturing op dieraantallen gebeurt via de doorwerking van rijks wet- en regelgeving.

De proeftuin Interbestuurlijk Programma (IBP) Zuid-Oostelijke zandgronden geeft een impuls aan thema's als omgevingskwaliteit en kringlooplandbouw. Het IBP Heuvelland is gericht op het verminderen van wateroverlastproblemen, verbeteren van milieu- en watercondities voor de Natura 2000-gebieden, herstel van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden en verduurzaming van de landbouw door toekomstbestendige en natuur inclusieve vormen van grondgebruik. De resultaten van deze projecten kunnen gebiedsgericht opgeschaald worden. Ze bieden input voor de programmatische aanpak natuur inclusieve landbouw en de op te stellen regionale bodem- en meststrategieën. Laatstgenoemde wordt geïnitieerd door de Provincie, voor zover passend binnen provinciaal rolinvulling ten aanzien van deze thema's.

13 Water

Limburg heeft uitdagingen op alle onderdelen van ons watersysteem: in het winterbed van de Maas (Maasvallei), het regionale watersysteem en het grondwater. De drinkwatervoorziening en het herstel van de Natura 2000-gebieden vormen een speciaal aandachtveld. De belangrijkste wateropgaven zijn vanuit een lange-termijn perspectief opgenomen in deze Omgevingsvisie. In het Waterprogramma 2022-2027 worden onder andere deze keuzes uitgewerkt:

Maasvallei

Wij zetten in op de herijking van het waterveiligheidsbeleid voor de Maasvallei. Zo willen we tot een integrale en realistische benadering van hoogwaterbescherming langs het stroomgebied van de Maas in Limburg komen. We doen dit volgens afspraak en in samenspraak met het Waterschap Limburg, de Limburgse Maasgemeenten, Rijkswaterstaat, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Staf Deltacommissaris. Ook betrekken wij de Limburgse veiligheidsregio's hierbij.

Wij blijven, als partner in gebiedsontwikkeling en hoeder van ruimtelijke kwaliteit, conform onze afspraken met het Rijk, Waterschap Limburg en de Maasgemeenten meewerken en bijdragen aan een aantal gebiedsprojecten gericht op onder andere hoogwaterbescherming. Onze bijdrage is gericht op het versterken van gebiedskwaliteiten.

Beken en beekdalen

Bij onze ruimtelijke inrichting moeten we rekening houden met het veranderende weer, met droogte en wateroverlast. Daarom verkennen we of we onze wettelijke bevoegdheden versterkt kunnen inzetten voor het bereiken van onze doelen voor het regionaal watersysteem. Zo kunnen wij borgen dat gevolgen van droogte, wateroverlast en zaken die de waterkwaliteit negatief beïnvloeden worden meegenomen in de motivering van ontwikkelingen van de fysieke leefomgeving.

Beken en beekdalen vormen de basis voor het regionaal oppervlaktewaterstelsel en zijn mede sturend voor ruimtelijke gebruiksfuncties. Wij bezien of de Omgevingswet mogelijkheden biedt om de beekdalen en andere landschappelijke laagten beter te beschermen tegen ruimtelijke ontwikkelingen zodat zij voldoende ruimte blijven houden voor het vasthouden en bergen van water.

Grondwater

Wij blijven onze wettelijke taak uitvoeren als beheerder van het grondwater. De verdeling van taken in het grondwaterbeheer tussen met name het Waterschap als integraal waterbeheerder en de Provincie die een aantal specifieke grondwaterbeheertaken heeft, nemen we in het Waterprogramma op.

We zorgen - ook in tijden van waterschaarste - voor een goede verdeling van het beschikbare grondwater, tussen de waterafhankelijke functies zoals drinkwatervoorziening, natuur, landbouw en industrie. Wij houden daarbij rekening met de beschikbare hoeveelheden, de waterbehoefte van de functies, besparingsmogelijkheden en overige mitigerende maatregelen.

14 Natuur

Kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur

Om de biodiversiteitsdoelen te behalen, zetten we in op meerdere sporen. Het primaire spoor is een kwaliteitsimpuls voor de bestaande natuur in het Natuurnetwerk Limburg en vooral in Natura 2000-gebieden. Daarnaast kiezen we voor een hoogwaardige kwalitatieve inrichting van de nieuwe natuur in het Natuurnetwerk Limburg. Aanvullend op het Natuurnetwerk Limburg zetten we in op het realiseren van zones in de groenblauwe mantel waar het ruimtelijk gebruik in meer of mindere mate bijdraagt aan het realiseren van de biodiversiteitsdoelen.

We streven er naar de abiotische omstandigheden voor het Natuurnetwerk Limburg en vooral de Natura 2000-gebieden te herstellen door de water-, bodem- en milieucondities te verbeteren door bijvoorbeeld de overbelasting met stikstof aan te pakken. Dit doen we in samenhang met onze stikstofaanpak.

Bij het door ontwikkelen van het Natuurnetwerk Limburg en de groenblauwe mantel zoeken we de grensoverschrijdende samenwerking op.

Vanuit onze taak als bevoegd gezag voor de Wet Natuurbescherming blijven we de natuur beschermen door regels in de Omgevingsverordening en door het maken van zorgvuldige afwegingen bij het verlenen van omgevingsvergunningen en ontheffingen. We continueren via de Omgevingsverordening het compenseren van natuur(waarden) als die door andere ontwikkelingen - bijvoorbeeld op het gebied van landbouw, wonen, energieopwekking, economie of recreatie - verdwijnen.

Faunabeheer en soortenbescherming

Bij het faunabeheer kiezen we ervoor om populaties van wilde dieren zodanig te beheren dat schade voorkomen of beperkt wordt. We hanteren daarbij een escalatieladder waarbij we het gebruik van preventieve middelen stimuleren en het doden van dieren het laatste middel is.

Ten aanzien van invasieve exotische soorten hanteren we het voorzorgsprincipe, waarbij we nieuwe populaties zo vroeg mogelijk uit de natuur verwijderen. Als provincie willen we hiertoe onder andere een regierol nemen, waarbij we beheerders van natuur en de openbare ruimte vragen om actief bij te dragen.

Betrokkenheid en draagvlak natuur en landschap

We streven naar vermaatschappelijking van natuur en landschap. Dit betekent onder andere dat wij burgers en bedrijven uitdagen om bij te dragen aan het beheer van natuur en landschap en dat wij groene burgerinitiatieven zullen ondersteunen.

We versterken de onderlinge verbinding tussen natuur/landschap en economie door stimulering van natuur inclusief ondernemen in bijvoorbeeld landbouw, recreatie en toerisme, zorg en innovatie en door het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemerschap in samenhang met natuur en landschap. Bij nieuwe ruimtelijke en economische ontwikkelingen streven we naar natuur inclusiviteit.

15 Landschap

Bij ruimtelijke ontwikkelingen begeleiden en adviseren wij al in een vroeg stadium van het afwegingsproces met als doel tot integrale ontwerpen te komen.

De provincie speelt een verbindende rol bij de uitvoering van het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

In Noord- en Midden-Limburg ondersteunen wij het proces van de regio's om de traditionele Nationale Parken via integrale gebiedsontwikkeling te transformeren naar bredere regio's waarin de huidige natuurkernen een plek hebben. Hierdoor wordt de belevingswaarde en kwaliteit van het landelijk gebied verhoogd, het economische potentieel van de regio's versterkt en de sociale samenhang tussen platteland en stedelijke kernen bevorderd.

We continueren onze rol gericht op het behouden, beheren, ontwikkelen en beleven van de landschappelijke kernkwaliteiten van het beschermingsgebied van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de groenblauwe mantel.

Wij stimuleren het waterschap, gemeenten en andere stakeholders tot het treffen van klimaatadaptieve en ecologisch duurzame maatregelen voor de beken, beekdalen, droogdalen en steilere hellingen in de groenblauwe mantel.

We willen de stad en het aangrenzend landelijke gebied meer in samenhang zien. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor overgangszones rondom onze steden; de zogenaamde stad-landzones.

Onze landschappen houden niet op bij de provinciegrenzen. Daarom investeren wij in samenwerkingen en projecten met een grensoverschrijdend karakter op de thema's gezond landschap, vitale Limburg(ers) en duurzaam toerisme'. Wij werken grensoverschrijdend samen in het Drielandenpark, RivierPark Maasvallei, Kempen-Broek en Maas-Swalm-Nette.

16 Bodem en ondergrond

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet blijft de provincie in veel gevallen het bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning.

Ondergrond

Wij stimuleren het duurzaam gebruik van de Limburgse ondergrond. Benutten en beschermen moeten in balans zijn.

We spelen een actieve rol als regisseur van de uitvoering van de afspraken met het Rijk met betrekking tot de na-ijleffecten van de Limburgse steenkolenwinning. Voor mijnbouwschade is een adequate vergoedingsregeling door het Rijk van belang.

Ontgrondingen

Elke ontgroning (met of zonder winning van bouwgrondstoffen) moet bijdragen aan het realiseren of het verbeteren van een maatschappelijk gewenste functie. De initiatiefnemers zorgen voor draagvlak in de omgeving.

Nut en noodzaak van nieuwe winningen ten opzichte van het hergebruik van secundaire grondstoffen en de transformatie naar een circulaire economie moet worden aangetoond.

Bij de winning van zand en grind gaat de voorkeur uit naar projecten die bijdragen aan de gebiedsontwikkelingen in de Maasvallei.

Bodembescherming

De Provincie blijft actief intermediair tussen het Rijk, gemeenten en andere provinciale partners als het gaat om de aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen zoals PFAS.

Deel B – Gebiedsgerichte visies

17 Limburg in bovenregionaal perspectief

17.1 Euregionale oriëntatie

Limburg ligt in het sterk verstedelijkte Noordwest-Europa, te midden van grote bevolkingsconcentraties zoals de Randstad, Brabantstad, de Vlaamse Ruit inclusief Brussel en het Rijn/Ruhrgebied. In een zone van 100 km rondom Limburg wonen 30 miljoen mensen. Twee derde van de Limburgse bevolking woont in het sterk verstedelijkte Zuid-Limburg. Noord- en Midden-Limburg heeft met Venlo, Venray, Roermond en Weert vier middelgrote steden in een overwegend landelijk gebied met dorpen en enkele grote plattelandskernen met een regiofunctie. Het leefgebied van de Limburgers strekt zich uit over lands- en provinciegrenzen. Omgekeerd wordt een substantieel deel van de winkelbestedingen in Limburg gedaan door mensen van buiten de provincie.

De Limburgse grensligging biedt vanuit economisch perspectief zowel kansen als uitdagingen. De kansen kunnen beter benut worden als de Europese agglomeratie versterkt wordt. Economische en kennisnetwerken, het wegnemen van administratieve en culturele grensbarrières, een gezamenlijke ruimtelijke ordening en het verbeteren van de mobiliteit dragen daar aan bij. Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en speelt in op ontwikkelingen binnen de Europese Unie. We benutten de Europese middelen in de nieuwe Europese Structuurfondsperiode 2021-2027 en continueren de huidige cofinancieringssystematiek.

17.2 Naar een toekomstbestendig landelijk gebied

Meerdere transities

Twee derde van Limburg is landelijk gebied. Het Maasdal vormt de verbinding tussen het Heuvelland in Zuid-Limburg en de hogere zandgronden met Maasterrassen en het Peellandschap in Noord- en Midden-Limburg. Land- en tuinbouw en de vrijetijdseconomie zijn belangrijke economische factoren in het landelijk gebied.

Binnen de Limburgse regio's zijn er grote verschillen in agrarische en landschappelijke structuren, en de interactie tussen beide. Noord- en Midden-Limburg kunnen zich meten met de wereldtop op het gebied van agroproductie, agribusiness en agrologistiek. Voor de agrofoodsector is de verbinding met Greenport Venlo, met onder andere de Brightlands Campus Greenport Venlo en Foodvalley van belang. In Zuid-Limburg heeft de grondgebonden land- en tuinbouw van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap. Dit erfgoed vormt binnen Nederland een bijzondere categorie door hun bouwstijl en vorm, zoals vakwerkboerderijen en de carré-boerderijen met kasteelachtige uitstraling. Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel en vraagt om nieuwe verdienmodellen.

In de nabije toekomst zullen ingrijpende transitieën en grote opgaven het beeld van het landschap flink veranderen.

Grensoverschrijdende natuur- en watersystemen en landschappen

Limburg vormt als groene schakel een strategisch gebied tussen belangrijke Europese natuurgebieden. Onze provincie kent ook grote identiteitsbepalende grensoverschrijdende landschappen en natuurgebieden die van grote recreatieve betekenis zijn. Ook het stroomgebied van de Maas is grensoverschrijdend. 90% van het water in Limburg komt uit het buitenland. Deze aaneenschakeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen biedt kansen voor het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Drie categorieën landelijke gebieden

Het Natuurnetwerk Limburg is het Limburgse deel van het Nationaal Natuurnetwerk. Dit netwerk heeft een belangrijke functie voor de biodiversiteit. Het fungeert daarnaast als belangrijke recreatiezone en als drager van de landschappelijke structuur samen met het cultureel erfgoed. Binnen het Natuurnetwerk Limburg liggen 23 Natura 2000-gebieden. Maar ook in de directe omgeving in aangrenzende provincies en landen zijn Natura 2000-gebieden aanwezig. Het terugdringen van de stikstofbelasting vanuit de omgeving staat hier onder meer centraal.

De groenblauwe mantel omvat onder andere het Maasdal en de landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle beekdalen. De gebieden van de groenblauwe mantel hebben vaak een functie als buffer rond en verbindingzones tussen bestaande natuurgebieden. Het betreft gebieden met overwegend (extensievere) landbouwgebieden, monumenten, kleinschalige landschapselementen en waterlopen. In Zuid-Limburg omvat dit gebied ook de steilere hellingen, droogdalen en de belangrijkste landschappelijke verbindingen naar het Maasdal. In de groenblauwe mantel staat het klimaatadaptief maken van het watersysteem centraal.

De hoger gelegen zandgronden in Noord en Midden-Limburg en de plateaugebieden van Zuid-Limburg vormen samen het zogenaamde buitengebied. Hier liggen grote transitieopgaven in verband met de problemen rond onder andere stikstof en fijnstof.

Samenhangende aanpak van opgaven

In veel gevallen zal het mogelijk zijn om opgaven in samenhang op te pakken en zo win-winsituaties te creëren. Soms zullen opgaven echter met elkaar wedijveren om de beperkt beschikbare ruimte. Dat vraagt om keuzes waarbij de belangen van economie, energievoorziening, gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit tegen elkaar moeten worden afgewogen. Hiervoor is een gebiedsgerichte aanpak nodig waarbij ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden samenwerken. De Provincie wil die samenwerking stimuleren en waar nodig te initiëren. Onder andere door gebruik te maken van mogelijkheden en voorzieningen vanuit de Europese Unie en van rijkswege.

17.3 Grote uitdagingen voor steden en dorpen

Limburgse steden en dorpen moeten ook in de toekomst een aantrekkelijke en leefbare thuisbasis voor de inwoners zijn. De Limburgse steden en dorpen krijgen de komende decennia te maken met grote gecompliceerde vraagstukken en transitie. Bij veel vraagstukken in het bebouwd gebied geldt dat de overheid, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven samen oplossingen moeten vinden. Een belangrijke rol ligt bij de gemeenten. Een toenemend aantal vraagstukken overstijgt echter het lokale niveau en vraagt om gezamenlijk optrekken van gemeenten in regionaal verband. Wij willen de gemeenten daarbij ondersteunen. Op onderdelen geven we, gezien de provinciale belangen, ook richting aan die ontwikkeling. We kijken breed, ook over provincie- en landsgrenzen heen.

Compacte steden blijven het uitgangspunt

Nieuwe stedelijke ontwikkelingen moeten zoveel mogelijk een plek krijgen binnen het bebouwd gebied. Dit om de diversiteit tussen stad en land, tussen dynamisch en rustiger en tussen wonen, werken en recreëren als kwaliteit van onze leefomgeving te kunnen behouden. Met instructieregels in de Omgevingsverordening blijven we dit ladderprincipe en de keuze voor 'meer stad' ondersteunen. Daarbij hebben we aandacht voor compacte binnensteden, het behoud van basisvoorzieningen en leefbaarheid. Hierbij zijn niet toevallige grenzen maar het dagelijks leefpatroon van de inwoners doorslaggevend. De Provincie ondersteunt gemeenten bij het oplossen van vraagstukken op het gebied van leefbaarheid en bij sociale opgaven met betrekking tot achterstanden in participatie, onderwijs en gezondheid.

17.4 Werken aan een uitnodigend vestigingsklimaat

Innovatiekracht

Naar de toekomst toe is het belangrijk om onze economische sectoren concurrerend te houden, om in te spelen op mondiale ontwikkelingen. Tegelijkertijd is het van belang om te zorgen voor verduurzaming van de Limburgse economie. Die verduurzamingslag omvat circulariteit, het verder beperken van de milieupact, energiebesparing en de omschakeling naar duurzame energiebronnen.

Grensoverschrijdend vestigingsklimaat

Het Limburgs vestigingsklimaat is grensoverschrijdend. We willen optimaal gebruik maken van de gunstige ligging van Limburg te midden van economische kerngebieden: de Randstad, het Rijn-Ruhrgebied, de Vlaamse Ruit en het Trans-Europese (transport) netwerken (TEN-T). Daarnaast willen we de verbindingen met kennisregio's als Brainport Eindhoven, Amsterdam/Utrecht, Nijmegen/Wageningen, Leuven en Aken benutten.

Kwaliteit, beschikbaarheid en bereikbaarheid van werklocaties

Voldoende werklocaties, die voldoen aan de snel veranderende eisen van bedrijven en overheden op het gebied van onder meer digitalisering, verduurzaming, klimaatbestendigheid en bereikbaarheid, zijn een belangrijke randvoorwaarde voor de versterking van de regionale economische structuur. Het toepassen van het ladderprincipe moet ervoor zorgen dat de negatieve impact van werklocaties op hun directe omgeving zo beperkt mogelijk is.

Multimodale bereikbaarheid

De goederenvervoercorridors tussen de mainports Rotterdam, Antwerpen en het Ruhrgebied (Duisburg) zijn vanwege de omvang van goederenstromen en logistiek van grote economische toegevoegde waarde voor Nederland. Vanuit Limburgs perspectief is vooral de Zuidoost-corridor (Rotterdam – Noord-Brabant/Limburg – Duitsland; A16/A58/A67, de Brabantroute, de Maas en Brabantse kanalen en buisleidingen) van belang, alsmede de corridor tussen Antwerpen en het Ruhrgebied (incl. Trilogicport Luik). In Limburg zijn Venlo-Venray en Sittard-Geleen/Stein bovengemiddelde logistieke knooppunten.

We zetten in op doorontwikkeling van de goederenvervoercorridors tot topcorridors en spelen in op ontwikkelingen als de Nieuwe Zijderoute en het benutten van kansen voor vervoer via buisleidingen. Hierdoor kan de positie van Limburg als logistieke hotspot nog aanzienlijk worden versterkt.

Uitdagingen zijn het verbeteren van de multimodale bereikbaarheid van de economische centra, de doorstroming en betrouwbaarheid van het hoofdwegennet (snelwegen) en de behoeften vanuit de logistieke sector. Hierbij kan worden ingespeeld op innovaties (smart mobility) en de verduurzaming van de vervoermiddelen (e-mobility). Vooral ook de internationale bereikbaarheid vraagt aandacht.

Het transport over water is op dit moment beperkt. Met het wegnemen van fysieke belemmeringen en een intensieve samenwerking tussen de verschillende stakeholders kunnen we de aanwezige potenties beter te benutten.

Energievoorziening

De duurzame opwekking van energie wordt geconcretiseerd in regionale energiestrategieën (RESsen). De verantwoordelijkheid voor de nationale energiehoofdstructuur op basis van een integrale afweging met andere opgaven en belangen ligt op nationaal niveau. Daartoe wordt door het Rijk een Programma Energiehoofdstructuur (PEH) opgesteld. Voor Limburg is belangrijk dat dit gebeurt in een internationale context, met als uitgangspunt een level playing field op nationaal en liefst internationaal niveau. Onze ambitie is de realisatie van een energiecridor (buisleidingen) Rotterdam-Ruhrgebied die Rotterdam als "gateway-to-Europe" voor waterstof, CCS (CO₂-afvang en opslag) en andere duurzame energiedragers en producten (groene pyrolyse, etc.) met Chemelot en het Duitse achterland verbindt. Dit is van grote economisch betekenis.

Arbeidsmarkt

Mede als gevolg van de demografische ontwikkeling dreigt er in Limburg meer en eerder dan in andere Nederlandse gebieden een tekort aan arbeidskrachten en jong talent. Dit kan van invloed zijn op de ontwikkelingsmogelijkheden en economische profilering van Limburg. Het vasthouden van werknemers en jongeren, het vergroten van arbeidsparticipatie en het vergroten van arbeidsproductiviteit door middel van technologische en sociale innovaties is een deel van de oplossing. Daarnaast is het belangrijk om de in sommige sectoren onmisbare internationale werknemers te helpen met geschikte huisvesting, integratie en onderwijs.

18 Regiovisies Noord-, Midden en Zuid Limburg

19 Regiovisies Noord-, Midden en Zuid Limburg

Noord-, Midden- en Zuid-Limburg hebben elk een eigen regiovisie samengesteld. Na het beschrijven van hun regioprofiel schetsen zij een toekomstbeeld voor 2030-2050 en gaan ze in op specifieke, regio gebonden uitdagingen en opgaven per thema.

20 Van doorwerking naar uitvoering

De Omgevingsvisie geeft een strategisch beeld voor de Limburgse fysieke leefomgeving. De visie geeft een beschrijving van de koers waar Limburg voor gaat, hoe we daar naar toe werken en wie daarin welke rol kan pakken.

De Provincie wil Limburg vernieuwend én verbindend verder helpen. Dit doet ze dit ondersteunend en helpend, richtinggevend, kaderstellend of handhavend. Via een tijdelijke extra impuls, meerjarig of juist bewust loslatend in vertrouwen, richt de Provincie zich op ontwikkelingen waar zij een belang heeft.

20.1 Uitgangspunten bij uitvoering

Onder de voorwaarden van haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak stelt de Provincie zich als middenbestuur op als een betrouwbare partner van andere overheden en maatschappelijke organisaties. Wij werken daarom samen op basis van een aantal procesmatige uitgangspunten:

- De maatschappelijke opgaven en kansen staan centraal
- Wie kiezen voor samenwerking, participatie en eigenaarschap
- We werken gebiedsgericht
- We werken adaptief aan de opgaven
- We werken als één overheid
- We bepalen de financiële inzet via provinciale beleidskaders

20.2 Drie soorten instrumenten

De Provincie kan voor de uitvoering van het omgevingsbeleid drie soorten instrumenten inzetten; bestuurlijk en communicatief, financieel en juridisch. Bij de inzet van het instrumentarium wordt gekeken naar de maatschappelijke behoefte, prioriteit en urgentie, risico's en rolbepaling. Ligt er een rol voor de Provincie, dan zal de aanpak bepaald worden.

20.3 Samenwerken

De Omgevingsvisie voor Limburg is in afstemming met onze regionale partners tot stand gekomen. De dialoog en samenwerking stopt niet bij het vaststellen van de Omgevingsvisie. Overheden staan samen met marktpartijen, andere partners in de regio en daarbuiten, het maatschappelijk middenveld en burgers aan de lat voor de realisatie van de geformuleerde ambities en opgaven.

Regionale samenwerking

Vanaf 2015 is per regio in bestuursafspraken tussen de gemeenten en provincie vastgelegd waarvoor de gemeenten verantwoordelijk zijn. Per thema concretiseren gemeentes in regionaal verband de kaders uit de provinciale omgevingsvisie tot gezamenlijke (inter)gemeentelijke programma's. De essenties hieruit zullen onderdeel uitmaken van de gemeentelijke omgevingsvisies. De Provincie is nauw betrokken bij deze uitwerkingen. De vaststelling vindt plaats door gemeenteraden/besturen.

De bestuursafspraken worden na de inwerkingtreding van de Omgevingsvisie in samenspraak met de regio's geactualiseerd en in lijn gebracht met de keuzes in de Omgevingsvisie en andere actuele ontwikkelingen zoals de Regio Deals.

Samenwerking Rijk – regio

Ongeveer gelijktijdig met de provinciale omgevingsvisie verschijnt de eerste Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Ook daarin is 'werken als één overheid' een belangrijk uitgangspunt. Het Rijk wil met de koepelorganisaties van provincies, waterschappen en gemeenten als concretisering daarvan samenwerkingsafspraken NOVI maken. In de NOVI wordt het nieuwe instrument Omgevingsagenda geïntroduceerd. Hierin worden de opgaven zoals geformuleerd in de verschillende omgevingsvisies - NOVI, POVI's, de gemeentelijke Omgevingsvisies: GOVI's - naast de lopende uitvoeringsprogramma's van het Rijk en regio's gelegd en bepalen we gezamenlijk waar aanvullende acties nodig zijn. Doel is om vanuit een gezamenlijk beeld van de opgaven in de fysieke leefomgeving beter op elkaar afgestemde beslissingen te nemen over de aanpak daarvan. Zo wordt de uitvoeringskracht versterkt, de realisatie versneld en kunnen middelen optimaal renderen.

Een tweede in de NOVI geïntroduceerd instrument zijn de NOVI-gebieden, gebieden waar het Rijk vanwege de complexiteit van de (omgevings)vraagstukken meerjarig extra aandacht aan wil geven. Als mogelijke NOVI-gebieden zijn De Peel en Zuid-Limburg in beeld.

20.4 Werken volgens een beleidscyclus

De Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en programma's zijn belangrijke schakels in de beleidscyclus van het provinciaal bestuur. De Omgevingsvisie beschrijft de koers op strategisch niveau die in programma's verder wordt geconcretiseerd. De Omgevingsvisie en programma's zijn zelfbindend voor de Provincie Limburg. De Omgevingsverordening bevat regels die ervoor zorgen dat doelen uit de visie en programma's juridisch bindend doorwerken naar derden. Het is van belang dat omgevingsvisies en programma's actueel en op elkaar afgestemd blijven. Om deze reden is actualisatie en monitoring een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus.

Modulair karakter van de Omgevingsvisie

Er is één Provinciale Omgevingsvisie voor het grondgebied van Limburg. Deze omgevingsvisie is opgebouwd uit met elkaar samenhangende en afgestemde (beleids)modules, zowel gebiedsgericht als thematisch. In de Omgevingswet is ervan afgezien om regels te stellen over een verplichting tot het actualiseren van de Omgevingsvisie. Dit biedt de flexibiliteit om, als dat nodig is, via partiële herzieningen één of meerdere modules van de Omgevingsvisie aan te passen. Impulsen kunnen voortkomen uit nieuwe college- of coalitieprogramma's, maatschappelijke ontwikkelingen, monitoring en evaluatie en wetgeving. De geconsolideerde Omgevingsvisie bevat voor alle modules altijd de actuele versies.

20.5 Instrumenten in de Omgevingswet

De Omgevingswet biedt de Provincie tal van juridische instrumenten. Deze kunnen worden ingezet om beleid dat beschreven wordt in de Omgevingsvisie en programma's uit te werken. Hieronder worden de juridische instrumenten kort toegelicht. Ook is daarbij aangegeven of Provinciale Staten (PS) of Gedeputeerde Staten (GS) de omgevingsdocumenten vaststellen.

Programma's (GS)

Voor enkele onderwerpen zijn programma's wettelijk voorgeschreven ter implementatie van EU-richtlijnen. Voor de provincie zijn vier programma's verplicht:

- Actieplan geluid
- Regionaal Waterprogramma
- Beheerplannen voor Natura 2000-gebieden
- Programma's bij dreigende overschrijding van omgevingswaarde (zwaveldioxiden of stikstof)

In de komende periode inventariseren we welke provinciale programma's, naast de verplichte programma's, nodig en gewenst zijn. Dat doen we tegen de achtergrond van beoogde nationale programma's en in samenhang met de verwachte (inter)gemeentelijke programma's voor bepaalde thema's die in regionaal verband worden opgesteld.

Omgevingsverordening (PS)

De Omgevingsverordening bevat bindende regels voor de Limburgse fysieke leefomgeving. De Provincie mag alleen de onderwerpen regelen als deze vanuit een duidelijk provinciaal belang zijn aangeduid of betrekking hebben op een provinciale wettelijke taak. Het gaat hierbij om regels voor onderwerpen als grondwaterbescherming, regionale wateren, toedelingen van functies aan locaties, natuurbescherming, soortenbeheer en stiltegebieden.

Instructie (GS)

GS (en in spoedeisende gevallen de Commissaris van de Koning) kunnen de gemeenteraad of het waterschapsbestuur een instructie geven over de uitoefening van een taak of bevoegdheid op grond van een provinciaal belang. Dat provinciaal belang moet al eerder kenbaar gemaakt zijn via een beleidsdocument zoals de omgevingsvisie of een beleidsbrief. Een instructie kan niet worden gegeven als deze is bedoeld voor herhaalde uitvoering door verschillende bestuursorganen: daarvoor dienen de regels van de Omgevingsverordening.

Het projectbesluit (GS)

Het projectbesluit strekt tot wijziging van het omgevingsplan voor ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving die voortvloeien uit de verantwoordelijkheid van het Rijk, een provincie of een waterschap zodanig dat het project kan worden gerealiseerd en in stand kan worden gehouden. Het Rijk en de provincies beschikken zo nodig over doorzettingsmacht om deze besluiten te nemen.

Reactieve interventie (GS)

GS kunnen gebruik maken van het geven van een reactieve interventie als iets in strijd is met een provinciaal belang en als dat nodig is met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Het belang moet blijken uit een document dat door een bestuursorgaan van de provincie openbaar is gemaakt. Dit document kan een juridisch bindend besluit zijn, zoals de omgevingsverordening, een instructie of een voorbereidingsbesluit, maar ook een beleidsdocument zoals de omgevingsvisie, een beleidsbrief of beleidsnota.

Omgevingsvergunning (GS)

De Omgevingsvergunning helpt bij het vooraf toetsen van activiteiten die een gevolg kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, zoals milieubelastende activiteiten. Het gaat om activiteiten waarvoor de provincie het bevoegde gezag is.

20.6 Veranderingen in beleidsdocumenten met de vaststelling van de Omgevingsvisie

Met de inwerkingtreding van de Provinciale Omgevingsvisie komen te vervallen:

- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL2014)
- POL-aanvullingen:
 - Zandmaas (2002, 2004, 2010);
 - Uitbreiding Groeve 't Rooth (2006);
 - Beëindiging kalksteenwinning St.Pietersberg (2009).

De POL-aanvulling Grensmaas (2005, 2010) blijft in stand maar wordt opgevat als een Programma onder de Omgevingsvisie.

Inwerkingtreding Provinciale Omgevingsverordening

De inwerkingtredingsdatum van de omgevingsverordening is gelijk aan die van de Omgevingswet (nu voorzien op 01-01-2022).

Met de inwerkingtreding van de (nieuwe) Omgevingsverordening Limburg komen te vervallen:

- Omgevingsverordening Limburg 2014 (2014) en
- De bijbehorende Wijzigingsverordeningen:
 - Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014 (2016);
 - Hoofdstuk 3 Natuur van de Omgevingsverordening Limburg 2014 (2017);
 - Regels inzake geothermie in milieubeschermingsgebieden (2017);
 - In verband met het Verdrag voor de aanpassing van de grens tussen de Nederlandse gemeenten Eijsden-Margraten en Maastricht en de Belgische stad Wezet (2017)
- i.v.m. correctie kaart 10 Normering regionale wateroverlast bij paragraaf 5.3 (2018);
- Paragraaf 2.4 Bestuursafspraken Regionale uitwerking POL2014 (2018);
- Wijziging begrenzing Goudgroene, Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone (2018);
- Paragraaf 2.14 Houden van geiten (2019);
- De aanpassingen in de begrenzing van de goudgroene natuurzone zoals die zijn doorgevoerd in het kader van de vaststelling van het Natuurbeheerplan Limburg (2018, 2019, 2020, 2021);
- Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014 (wijziging enkele bepalingen waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden) (2020).

De Omgevingsverordening Limburg kan vanaf 1-1-2022 indien aan de orde worden aangepast door middel van Wijzigingsverordeningen. Die wijzigingen kunnen het gevolg zijn van nadere uitwerkingen op basis van de Omgevingsvisie Limburg, maar ook van een maatschappelijke vraag en in opdracht van PS, landelijke wet- en regelgeving of samenhangend met de uitvoering van Programma's, bijvoorbeeld het Waterprogramma. De geconsolideerde versie van de Omgevingsverordening Limburg zal steeds de laatste stand van zaken representeren en via het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet beschikbaar worden gesteld.

21 Verantwoording Omgevingsvisie

21.1 Totstandkoming Omgevingsvisie

In het voorjaar van 2018 heeft Provinciale Staten de aanpak voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie Limburg vastgesteld. Daarin is afgesproken dat de Omgevingsvisie in een interactief proces met overheden, semioverheden, belangvertegenwoordigers en andere partnerorganisaties wordt opgesteld. In het proces dat in deze periode is doorlopen, is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van lopende werkprocessen (zoals de uitwerking van themavisies of beleidskaders). In de nazomer van 2018 werd gestart met een brede werkconferentie; dit was de start voor het bepalen van de gezamenlijke ambities en agenda. Daarnaast hebben gespreid tussen september 2018 en juli 2020 in totaal acht (regionale) bijeenkomsten plaatsgevonden om zowel op inhoud als proces met elkaar in discussie te kunnen gaan. Dit leverde de bouwstenen op voor de 31 Omgevingsdilemma's voor Limburg. Aan de hand hiervan werd de Omgevingsvisie aangescherpt. Twee conceptversies zijn met de samenwerkingspartners gedeeld en besproken.

21.2 Participatie in de Omgevingsvisie

Omdat de Omgevingsvisie gaat over thema's die invloed hebben op het dagelijks leven van de Limburgers, hebben we online én offline een participatietraject ingericht waarin niet alleen partnerorganisaties en stakeholders maar ook inwoners werden uitgenodigd om mee te denken over de inhoud van deze visie. Ook onze buurlanden werden betrokken en via onderzoeksbureau Dear Hunter zijn we in gesprek gegaan met inwoners van de euregio. De inbreng van alle participanten is gebruikt bij de samenstelling van de Omgevingsvisie.

21.3 Milieueffectenrapportage

Om bij de keuzes in de Omgevingsvisie het milieubelang^[4] volwaardig mee te laten wegen, wordt ten behoeve van het opstellen van de Omgevingsvisie een milieueffectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd en een MER.^[5]

4 De term milieu dekt niet meer de lading, maar is nog wel in gebruik als de wettelijke term.

5 Het is gebruikelijk de afkortingen (de) m.e.r. en (het) MER te gebruiken. De afkorting m.e.r. met kleine letters en puntjes ertussen staat voor de

volledige procedure, de milieueffectrapportage. MER met hoofdletters, zonder puntjes staat voor het milieueffectrapport, het rapport dat hierbij

Voor de samenvatting en de volledige tekst van dit MER, verwijzen we u naar de aparte documenten op www.limburg.nl/toekomstvanlimburg

opgesteld wordt. Ook hierbij geldt dat in het MER niet alleen naar het milieu wordt gekeken, maar naar het brede beoordelingskader gebaseerd op de indeling mens (people) – omgeving (planet) – welvaart (prosperity).